

Magyarország észak-keleti régiójában, Aggtelek Szilvásvárad között a Bükk lábán fekszik hazánk egyik legszebb és legendákban, történetekben igen gazdag kistérsége, ahol a fiatalok nemcsak büszkék kulturális és környezeti örökségükre, de jövőt kívánnak építeni a múlt értékeire. Kezdeményezésükhöz megnyerték hazánk méltán nemzetközi hírű fiatal alkotóművészt Józsa Judit kerámiaszobrászt, aki az ifjonti lelkesedés mellett értékelte a tenniakarást, az elszántságot is.

A közös gondolkodás és a különféle ötletek eredményeként született meg az a gondolat, hogy szűken vett szülőföldünk a környező völgyekben, hegyekben megbúvó kis településekkel, - melyek számtalan titokzatos és csodaszép legendáknak, dicsőséges történelmi eseményeknek szolgáltak helyszínül, - méltán szolgál rá a lélekemelő **„Legendák Völgye”** elnevezésre.

Arló, Bánréve, Borsodbóta, Borsodnádásd, Borsodszentgyörgy, Csernely, Domaháza, Dubicsány, Gömörszőlős, Hangony, Hét, Járdánháza, Kelemér, Királd, Kissikátor, Putnok, Sajógalgóc, Sajókaza, Sajómercse, Sajónémeti, Sajópüspöki, Serényfalva, Uppony – 23 település lakói - élve a lehetőséggel,- úgy döntöttek, hogy meg kívánják mutatni minden embernek – itthon és külföldön – e varázslatos világot, mely egyúttal a kistérség településeinek külső megújítását, új egyedi arculatának kialakítását is jelenti.

E nagy elhatározás szakmai irányítására kértük fel és nyertük meg Józsa Judit kerámiaszobrász-művészettörténészt.

A jövő a múltban gyökerezik. A közös munka nem véletlenül kezdődik a „Magyar Nagyasszonyok” sorozat alkotásaiból álló két önálló vándorkiállítás megrendezésével. A nagy tettekhez példaképek szükségeltetnek. Ehhez nagyszerű lehetőséget biztosít Józsa Judit egyedülálló vállalkozása, amelynek eredményeként nyolcévi kutatómunka után először 2004-2005-ben kerültek bemutatásra a magyar történelem terrakotta szobrokban megálmodott alkotásai.

A nagyasszonyok első csoportja 800-1800-as években élt, a patinázott terrakotta kisplasztikák sora Emesétől Árva Bethlen Katáig, mintegy 26 asszonyt ábrázol. A második periódus a XIX.–XX. század, már a technikai fejlődés kora, amelynek modern asszonyai az első orvosnőt, az első óvónőt, úttörő nőnevelőket, az első kutatónőt, sportolónőt, kiemelkedő tehetségű színésznőket, egyszóval példás életű asszonyokat testesítenek meg.

Jelen vándorkiállítás anyaga szubjektív válogatással, e két sorozatból került ki a teljesség igénye nélkül.

A kiállítási anyagban, a nagyasszonyok sorozat első részének képviselői a magyar történelem nagy pillanataiban nemcsak példás vezetőként, emberként, de hűséges társként, anyaként is megállták helyüket. Elsőként kell említeni *Emese fejedelemasszonyt*, akitől a legenda szerint az Árpádház származik. A többi nemesasszonyt életük, tetteik alapján méltán tartjuk a magyar történelem kiemelkedő alakjainak. *Árpádházi Szent Piroska* Konstantinápolyban a bizánci császár feleségeként kolostort építtetett és támogatta a rászorulókat. Gyermekai közül Mánuel a középkori Bizánc legnagyobb császára lett. *Anjou Mária* személyében Magyarország első királynőjét tisztelhetjük. *Izabella királyné* a török megszállás idején, Buda elfoglalásakor mutatott példát bátorságból. *Kanizsai Dorottya* jóságával, emberszeretetével tűnt ki kortársai közül. Nevéhez fűződik a mohácsi csatában elesett magyar katonák, egyházi és világi főméltóságok, és a király eltemetése is. *Károlyi Zsuzsanna* gondoskodó felesége volt Bethlen Gábornak, aki a hadjáratok idejében is követte férjét és hűséges társként mindig mellette állt. *Nyári Krisztina* a XVII. század egyik kiemelkedő asszonya, boldog házassága Esterházy Miklóssal ma is példaként állhat előttünk.

A bölcs és igazságos *Bornemissza Anna* fejedelemasszony Apaffy Mihály feleségeként méltán szolgált rá a kor tiszteletére, elismerésére. Egész életében Erdély felvirágoztatásáért dolgozott. *Géczy Julianna* sorsa a hűség, a bátorság példaképe. A Rákóczi oldalán harcoló

felkelőket nem árulta el, így felségsértés és hűtlenség címén perbe fogták. Ő volt az első nemesasszony, akit megkínoztak, és végül lefejeztek. A bátor asszonyok sora nem volna teljes *Rozgonyi Cecília* nélkül, aki a törökök ellen vívott harc során nemcsak férjét, de Zsigmond király életét is megmentette. Az évszázadok során sok bátor nő harcolt a magyar szabadság mellett, de csak *Rozgonyi Cecília* hőstettéről született királyi okirat.

A kiállítási anyag másik része az 1800 – tegnapig tartó csoport alkotásait mutatja be. *Kossuth Zsuzsanna* – Kossuth Lajos testvére – személyében a szabadságharc főápolóját tisztelhetjük. A 48-as események legendás Mária főhadnagya, *Lebstück Mária* is jelzi, hogy a nők is kivették részüket a függetlenségi harcokban. Kortársuk *Rhédey Claudia* grófkisasszony, a magyar vérvonalat képviseli az angol trónon, hiszen ő Erzsébet angol királynő ükanyja.

A modern korban a nők szerepe kiteljesedik, sokkal több lehetőségük nyílik tehetségük kibontakoztatására. *Kronberger Lili* babérkoszorúját feje fölé emelve köszönt bennünket, aki a magyar sporttörténelem első női világbajnoka, négyszeres műkorcsolya világbajnoknő. A magyar színházi világot az emigrációban a magyar kultúra nagyköveteként is ismert, és térségünk büszkeségeként tisztelt *Szelezky Zita* csodaszép alakja képviseli. Egy pillanatra betekintést lelhetünk a kerámia művészet piciny nagyasszonyának, *Kovács Margitnak* a műhelyébe is. Végül, de nem utolsó sorban néhány szót kell szólnunk *Zsindelyné Tüdős Kláráról*, a sokoldalú divattervezőnőről, az embermentő asszonyról, aki nemcsak rendkívüli tehetség volt, de embersége, szociális érzékenysége ma is példaként kell, hogy álljon előttünk.

A kiállítás mondanivalójának, céljának megfogalmazása az alkotó művész feladata:

„Az általam ábrázolt személyek kiválogatása természetesen szubjektív. Úgy gondolom, hogy nemzeti történelmünkbe, társadalmunk fejlődésében kimagasló szerepet betöltő asszonyok ők, akik eltérő gazdasági, társadalmi, politikai körülmények között, más szellemi közegben és más kulturális környezetben éltek. Közös bennük kimagasló intelligenciájuk és az, hogy némelyek nem csupán származásuknál fogva érdemelték ki a megbecsülésünket, hanem az által, amit és ahogy cselekedtek, csodálatra méltó erényességükkel, kitartásukkal, elszántságukkal, példamutató életvitelükkel.

Keramikusként, művészettörténészként a hagyományos erdélyi kerámia szülőhazájából, Korondról híres keramikus dinasztiából származom. Az egyik legősibb anyagból, agyagból mintázott kisplasztikáimmal szeretném közelebb hozni a régi és közelebbi korok teljességre, tökéletességre, önfeláldozásra és tartalmas életre törekvő magyar nagyasszonyait, hogy ne csak példaként tisztelhessük, hanem fogadjuk is szívünkbe őket!”

Fogadjuk tehát olyan szeretettel e kiállítást, amilyen szeretettel születtek ezek a művészi alkotások!

Farkas Éva

A 2. SZ. TÁRLAT KIÁLLÍTÁSI ANYAGA:

- 1. *Emese***
- 2. *Árpádházi Szent Pirioska (1088-1134)***
- 3. *Izabella királyné (1519 - 1559)***
- 4. *Kanizsay Dorottya (~1490 - ?)***
- 5. *Károlyi Zsuzsanna (1585 - 1622)***
- 6. *Anjou Mária királynő (1370 - 1395)***
- 7. *Nyáry Krisztina (1604 - 1641)***
- 8. *Bornemissza Anna (~ 1630 -1688)***
- 9. *Géczy Julianna (~1688 - 1715)***
- 10. *Rozgonyi Cecília (1398 - 1434)***
- 11. *Zrínyi Ilona (1643 - 1703)***
- 12. *Kossuth Zsuzsanna. (1817 – 1854)***
- 13. *Kovács Margit (1902 – 1977)***
- 14. *Kronberger Lili (1890 – 1974)***
- 15. *Lebstück Mária. (1830 – 1892)***
- 16. *Rhédey Claudia (1812 – 1841)***
- 17. *Szeleczy Zita (1913 – 1999)***
- 18. *Zsindelyné Tüdős Klára (1895 – 1980)***